

ÂYET 1

Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.
(*Elmalılı Hamdi Yazır*)

Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd.
(*Diyanet*)

Sûrenin başında yer alan birbirinden kopuk harflerden
(*hurûf-ı mukataa*)

“Kâf” harfi, Zekeriyâ’nın zayıflığının ve ihtiyarlığının gerektirdiği el-Kâfi ismine,

“Hâ” harfi, Allah’ın ona yönelik inâyetinin, istediği şeyi onun için irâde etmesinin gerektirdiği el-Hâdî ismine,

“Yâ” harfi akrabalarından korkmasının gerektirdiği el-Vâkî (*koruyan*) ismine,

“Ayn” harfi sebeplerin olmadığını izhar etmesinin gerektirdiği el-Alim ismine,

“Sad” harfi de vaadin gerektirdiği es-Sâdık ismine işarettir.¹

- Bu beş ismin toplamı, oğul bahşedilmesi ve bu hâller kapsamında isteğinin sunulmasıyla kendini gösteren er-Rahim ismidir. Şu halde, bu harflerin zikredilip sayılması bu isimlerin hâsıl

¹ Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsir-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.723

olmasına kaynaklık oluşturan söz konusu sıfatların zuhûruna işaretler. Bundan maksat da yüce Allah'ın, kendisine seslenen kulu Zekeriyya'ya rahmetinin zuhûrudur. Bu rahmetin anılmasıyla maksat da Yahya'nın (a.s) varlığında kendini gösteren bu rahmetin anılmasıdır. Bu yüzdendir ki İbni Abbas (r.a) demiştir ki: “Kâf” harfi el-Kâfi'den, “Hâ” harfi el-Hâdî'den, “Yâ” harfi el-Vâkî'den, “Ayn” harfi el-Alim'den (ilmi ezeli olan) ve “Sad” harfi de es-Sâdık'tan ibarettir. Allah doğrusunu herkesten daha iyi bilir.²

- Bir istekte bulunmak üzere Rab'bine seslenen ve duâ eden kimse, ancak bilerek veya bilmeyerek bu hâl ile ilgili istîdâdının gerektirdiği şekilde hâl diliyle O'na duâ ettiğinde ve isteğinin kaynağı olan isimle O'na seslendiğinde icâbeti (*duânın kabulünü*) hakkeder. Çünkü bağış ve feyiz, ancak istîdâdın kapasitesine göre belirginleşir. İstîdat ise istekte bulunulan ismin gerektirdiği şeyden başkasını istemez. Yüce Allah da söz konusu isimle tecellî etmek ve isteğini vermek sûretiyle icâbet eder, gediğini kapatır, ihtiyacını giderir. Nitekim hasta bir kimse “Yâ Rabbi!” diye seslendiği zaman “Yâ Şâfi” (*ey şifâ veren*) demek istiyor. Çünkü Hak Teâlâ ona icâbet ettiği zaman bu isimle (*Şâfi ismiyle*) onu iyileştirir. Aynı şekilde fakir bir kimse de O'na seslendiğinde, Hak Teâlâ onun bu isteğine “Muğni” (*ihhtiyaçları gideren*) isimle icâbet eder, çünkü Rab'bi O'dur.³

- Burada zikredilen harflerden her birisi Sıfâtullah'dan bir sıfata delâlet eder. Evliyâullah bazen duâ ettiklerinde (*Kâf Hâ Yâ Ayn Sad*) diye münâcatta bulunurlar. “Bu beş harf: Esrâr-ı Kîdem, Bekâ, Ezel ve Ebed, Sırr-ı Zat ve Sıfat-ı beyandır” buyrulmuştur.

Kâf: Allah Teâlâ mahlukatı için kâfidir.

Hâ: Allah Teâlâ halkettiği için hâdîdir.

2 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsir-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.724

3 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsir-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.721

Yâ: O'nun yed-i sübhânî'si halkının üzerindedir.

Ayn: Onların ıslahına alîmdir.

Sad: Allah Teâlâ vaadinde sâdıktır, mânâlarına işarettir.

Bu harfler O'nun uyûn-ı rahmeti, evliyâ ve enbiyâsına olan kerim sıfatının tecellîsini beyandır.

Ey tâlib!

Kibâr-ı evliyâullah nazm-ı kerîminden şu mânâları da tahsil etmişlerdir:

Kâf: Hâl-i za'fda (*zayıflık, kuvvetsizlik*), şeyhuhette (*ihtiyarlık*), aczde Allah kâfidir.

Hâ: Matlubuna inâyet eder, hâdîdir.

Yâ: Onun korktuğu mevâliden onu vikaye eder (*koruma*).

Ayn: İrâde-i İlâhiyye esbâba (*sebepler*) muhtaç değil, esbab irâde-i İlâhiyye'ye muhtaçtır. Allah alîmdir, iktizasında esbabsız izhar eder.

Sad:Va'dinde (*verilen söz*) sâdıktır.

İşte bu esmâ-i hamse, O'nun rahim olduğunu beyandır. Burada o rahmet vücûd-i Yahya'nın zuhûrudur.⁴

- Sûrenin bir ismidir. Bunlardan neyin kast edildiğini Allah bilir. Bununla beraber, bunun anlamı hakkında, sağlamlığı iddia edilemeyen değişik birtakım rivâyetler de vardır. İbnü Mürdeveyh'in tahricine göre Ümmühani, Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: (*Allah'a hitaben*) "Kâfî'sin, Hâdî'sin yâ Âlim-i Sâdık!"

Hz. Ali'nin de "Ey kâf hâ yâ ayn sad, beni bağışla" diye duâ ettiği rivâyet edilmiştir ki, buna göre bu, Allah'ın bir ismidir. İbnü Abbas'tan da her harfin, kebir, kerim gibi Allah'ın isimlerinden birini gösteren bir işaret olduğuna dâir bir kaç mânâ

4 Şemseddin Yeşil, *Füyûzat*, Ş. Yeşil Kitapevi, İstanbul:2006, C.5, s. 7-8

rivâyet edilmiştir. Kısaca dil bakımından sözlük anlamı itibarıyla bir anlam çıkarmak mümkün değildir. Fakat akıl yoluyla bu konuda sayısız ihtimaller düşünülebilir. Mesela bunlardan başka kâf, Zekerîyya'ya; hâ, hanımına; yâ, Yahya'ya; ayn Îsâ'ya; sâd Mustafa'ya remz (*bir işaret*) olarak sûrenin içeriğinin bir özeti olma ihtimali bulunduğu gibi; kâf, kelimelere; hâ lâhût'a; yâ, yakîne; ayn ilme; sâd sıdka bir işaret olmak üzere, bir önceki sûrenin sonunun bir kısa özeti olmak gibi ihtimaller de vardır. Ve dolayısıyla sayısız ihtimal yönleri içinde müteşâbihtir. Faydası ise kendi kendine bırakılacak olan aklın, ihtimaller içinde nasıl çarpındığını göstererek yüce gayeleri idrak etmekte âcizlik ve şaşkınlığının derecesini göstermektir ki, buna ibtilâ-i râsihin (*ilimde derinleşenlerin imtihanı*) denir.⁵

- “*Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sad.*” bu sûrenin ismidir. Mahzûf bir müptedânın haberidir. Takdiri şöyledir: Bu sûre, Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sad sûresidir. Dendi ki, bu, Allah'ın kendisiyle yemin ettiği bir çeşit kasemdir. Yahut da, Allah'ın isimlerinden bir isimdir veya her biri, Allah'ın yüce sıfatlarından birine işaret eden harflerden meydana gelen bir terkiptir. Kâf: Kerim, Hâ: Hidâyete erdirici. Ayn: Âlîm. Sad: Sâdık sıfatına delâlet etmektedir.⁶
- “Bu harfler, sevenler için bir takım sırlar olduğunu bildirmektedir. Yüce Allah, bu harflerin anlamlarını sır yaptı. Öyle olunca ahyara düşen onları dinlemek ve sürekli tekrarlamaktır. O sırları anlamak ise Peygamber'e (*s.a.s*) yaraşır.

Şunlar da söylenmiştir: Yüce Allah kâf harfi ile, kullarına nimet vermeye ve onları cezâlandırmaya; onlardan dilediğini yüceltmeye ve dilediğini de alçaltmaya kâfi olduğuna işaret etmiştir. Yine kâf harfinde, O'nun dostlarıyla beraber olduğunu bildirmek (*ta'rîf*), bir takım musibetlerle deneyerek onları

5 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Yayıncı: Zehraveyn, Azim Dağıtım, İstanbul: 2011, C. 5, s. 447-448

6 İsmail Hakkı Bursevî, *Muhtasar Rûhu'l Beyân Tefsiri*, Damla Yayınevi, İstanbul: 2010, C. 5, s.166

korkutmasına (*tahvîf*) işaret olduğu da söylenmiştir. Aynı şekilde kâf harfi, meleklerin kullarının hatâlarını yazmalarından önce Allah'ın kendi nefesine rahmeti yazmasına (*kitâbet*) işaret eder de denilmiştir.

Hâ harfi, Allah'ın inanan kullarını kendisini tanımaya, celâl ve cemâl sıfatlarıyla tecellîsini bilmeye hidâyet etmesine işaret eder.

Yâ harfi, O'nun bir takım zorluklarla sınamasının ardından nimetlerini sunarak işleri kolaylaştırmasına (*yüsr*), mümin kullarına rahmetini saçmasına işaret eder.

Ayn harfi, O'nun gizli açık, az çok, gelmiş geçmiş ve gelecek, bolluk darlık her halükarda bütün her şeyi bilmesine (*ilim*) işaret eder.

Sâd harfi ise, O'nun vaadinde sâdık olduğunu gösterir.”⁷

Harf	İlâhî İsim	Felekler	Mukabil Süre	Peygamber	Hikmet
kâf ك	eş-Şekur	Kürsî	Şems	Yakub	ruhî
he ه	el-Bâis	Levh-i mahfuz Zuhal	Duhâ	Şit	nefesî
ye ي	er-Rab	Semâsı Saturn	Kureyş	Sâlih	fâtihi
ayn ع	el-Bâtin	tabiat	Kadr	Nuh	subbuhî
sad ص	el-Mumît	Toprak Küresi	Beled	Zekeriyya	mâlikî

Kâf, he, ya, ayn, sad: Kerim, Hâdî, Hakîm, Alîm, Sâdık; ya da

Kâf, he, ya, ayn, sad: Kâfi, Hâdî, Emin, Azîz, Sâdık;

Kâf, he, ya, ayn, sad: el-Kâfi , el-Hâdî, el-Âlim, el-Sâdık,

Kâf, he, ya, ayn, sad: el-Melik, Allah, el-Aziz, el-Musavvir

Kâf, he, ya, ayn, sad: Kâfi, Hâdî, Emin, Âlim, Sâdık

Kâf, he, ya, ayn, sad: Kebir, Hâdî, Âlî, Emin, Sâdık.⁸

7 Doç.Dr.Ali Akpınar, *Kur'an'da Hece Harfleri ve Kuşeyri'nin Hece Harfleri Yorumu*, Makale, Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, Ankara:2003, sayı:11

8 Jalal 'l-Din 'l-Suyuti, *al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an*, s. 486, Nöldeke, Geschichte des Qorans, 1919, s. 70

KÂF

- *Umut Kâf'ı müşâhede eder Allah'ın celâlini
Allah'ın ihsanını/cemâlini müşâhede eden Korku Kâf'ından farklı olarak*

*Öyleyse iyi bak o iki durumdaki “kabz” ve “bast” hâline
Biri gösterir sana ayrılığı diğeri ise kavuşmayı*

*Allah birine Kendi celâlinden celâl verdi
Diğerine ise Kendi cemâlinden cemâl verdi.*

Ey dost, Allah bizi ve sizi güçlü kılsın! Bil ki Kâf, Gayb ve Ceberut âleminde dir.(...)

Hâssa'da ve hassatü'l-hâssa'da temeyyüz eder.(...) Onun sultanının zuhûru cinlerdedir. Sıcak ve kuru olan her şey ondan var edilir. Onun unsuru ateştir. Onun tabiatı, harâret ve kuruluktur.

Onun makamı, ilk başlangıçtır. Onun hareketi kaynaşmıştır. O, köklerden dir, hâlistir, kâmil dir. Ona kavuşan kimse, nur lar ehli nezdinde yükselir, fakat sırlar ehli nezdinde yükselmez; müfrettir, korkutup ürkütür. Kaf harfi için söz konusu harfleri vardır Kâf'ın. Onun isimleri vardır. Onun evvelindeki her isim, onun basit harflerinden ve asıl harflerinden bir harftir.⁹

- *“Kâf hâ yâ ayn sad” vaadindeki doğruluğa delil olarak Tanrı, Kâfi adının “kef”i oldu.*

Kâfiyim, san bütün hayırları sebepsiz, başkasının yardımını vasi ta etmeden verir im.

Kâfiyim, seni ekmeksiz tutuyorum. Ordusuz, askersiz sana beylik, padişahlık ihsan ederim..

Bahar olmadığı halde sana nerkis ve ağustos gülü verir; kitapsız ustasız sana bilgiler belletirim..

Kâfiyim, ilaçsız sıhhat verir; mezarı, kuyuyu meydan haline getiririm.

9 İbn Arabî, *Harflerin İlmî*, Çev.Mahmut Kanık, Asa Kitabevi, İstanbul: 2000, s.137

Mûsâ'ya, bütün âlemin başına kılıçlar indirsin diye bir sopa verir; kuvvet, kudret bağışlarım..

Mûsâ'nın eline bir nur, bir parlaklık veririm ki güneşe bile tokat atar!

Sopayı yedi başlı yılan haline getiririm..hem öyle bir yılan ki erkek bir yılanın belinden gelmemiş, dişi bir yilandan doğmamış!

Nil suyuna kan karıştırmam; kudretimle suyunu kan haline getiririm!¹⁰

HE

- *“Hüviyyet” He’si nasıl da işaret ediyor her “inniyyet” (benlik) sahibine*

Ki bu “inniyyet” onun için zâhirde gizli kalmıştır

Sen resminin varlığını yok etseydin ya!

“Âhir” in varlıkları (uyûn) “Evvel” için gözüktüğünde

Bil ki He harfi, gayb harflerindedir. (...) Onun âlemi Melekût âlemidir. (...) Onun tabakaları havastır ve havassü'l-havastır. (...) Onun sultanının zuhûru bitkilerdedir. O, A'râf harflerindedir. (...) O tam/kâmil harflerindedir. Onun en büyük unsuru topraktır; en küçük, en az unsuru ise havadır.¹¹

YA

- *Risalet Ya'sı yeryüzünde zuhur etmiş bir harftir*

Tıpkı ulvî âlemde dolaşan Vav gibi

Bu harf örtüleri (zulel) olmayan cisimlerin imdadına koşar

Sûretlerle kucaklaşan âşık kalblerin de imdadına koşar

10 Mevlânâ, *Mesnevî*, Çev.Veled İzbudak, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul: 1991, C.4, s. 281-282 beyit 3516-3524

11 İbn Arabî, *Harflerin İlmî*, Çev.Mahmut Kanık, Asa Kitabevi, İstanbul: 2000, s.131

*Hikmetiyle size fısıldar istediği zaman
(Kur'an) sûrelerini okur, sonra harflerin sırlarını dinler*

Ey dost! Allah bizi de seni de Kendi'nden bir ruh ile teyit etsin, güçlendirsin! Bil ki Ya harfi, Şehâdet ve Ceberut âleminde.

Ya harfi havas ve havassü'l-havas âleminde temeyyüz eder. Gaye/son ona aittir. Onun sultanının zuhûru cansızlardadır. Onun tabiatı, ilk ana ilkelerdir (*el-ümmühat*). En büyük unsuru ateştir; en küçük unsuru ise, sudur. Canlılar (*el-heyevan*) ondan yaratılırlar. Onun hareketi kaynaşmıştır. Onun hakikatleri, makamları ve münazeleleri vardır. O kaynaşmıştır. Kâmindir. Dörtlüdür. Munistir.¹²

- “Ya” harfi “Vâki” (*olan, düşen, mevcut, var olan, hâlin hakikati*) ismine işaret eder. Yani senin sağlam fitratının selâmetini ezel-den beri koruyan, hayat ve gelenek perdelerinin oluşturduğu âfetlerden muhafaza eden.¹³

AYN

- Ayn, eşyanın kendisinden ortaya çıktığı şeyin zâtına işaret eder. Ayn iki türdür. Zâhirî ayn, bâtınî ayn. Zâhirî ayn his ve şehâdet âleminde, bâtınî ayn ise diğer âlemdedir. O âlem Melekût âlemidir. Bu iki aynın her birinin birer güneşi ve nûru vardır. Onun katında görmek mükemmelleşmiştir. Bunlardan biri zâhirî diğeri bâtınîdir. Zâhirî olan Şehâdet âleminde olup, hissedilebilir olan güneştir. Bâtınî olan Melekût âleminde olup, Kur'an ve Allah'ın indirmiş olduğu kitaplardır. Her ne zaman bu durum sana tam olarak keşfolursa, senin için Melekût âleminin kapılarından ilki açılmış olur.¹⁴

12 İbn Arabî, *Harflerin İlmi*, Çev.Mahmut Kanık, Asa Kitabevi, İstanbul: 2000, s.140-141

13 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsir-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.2, s.1009

14 *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalem Yayınevi, İstanbul: 2006, s.137

- Bil ki Ayn, Şehâdet ve Melekût âleminde dir. (...) Onun havas âleminde ve havassül-havas âleminde tabakaları vardır. Onun mertebesi beşinci mertebedir. Onun sultanının zuhûru hayvanlardadır.

A'râf harflerinde dir. O, hâlis harflerinde dir. O, tamdır/kâmildir. O, övgü ve ünsiyet âleminde dir.

*Varlıkların varlığı yaratılışın (el-îcad) hakikatidir
Öyleyse sen de ona müşâhede (eşhâd) menziline bak*

*Onun kendi zâtını var edene doğru baktığını görürsün
Tıpkı bir hastanın ziyaretçilerinin güzelliklerine özlemle bakışı
gibi*

*O, Tanrı'sından başkasına dönüp bakmasın, umut bağlamasın,
Kulların vereceği boş umutlardan sakınsın.¹⁵*

SAD

- *Sad harfinde bir nur vardır geceleyin uyku esnasında
Onu gözetleyen bir kalp için; ve uyanıklık perdesi örter onu*

*Öyleyse sen de uyu ki onun secdesinin nûruyla karşılaşasın
O nur ışıklandırırsın senin göğsünü; ve sırlar gözetlesin onu*

*İşte bu nur şükür nûrudur; öyleyse sen de şükredilen Varlığı gözet
Çünkü o, âdet üzere takip eder O'nu*

Ey saf, temiz, cömert dost! Bil ki, Sad harfi Gayb ve Ceberut âlemine aittir. (...) O, havasda ve havassın havassında fark edilir. Yolun ilki ona aittir. Onun sultanı, hayvanlarda zuhur eder. Tabiatı, harâret ve rutubettir. Unsuru, havadır. Tabiatını şekillendiren şey ondan var edilir. Onun hareketi, karışıktır, meçhuldür. A'râf ona aittir. O, hâlistir, kâmildir, müsennâdır ve munistir. (...)

15 İbn Arabî, *Harflerin İlmî*, Çev.Mahmut Kanık, Asa Kitabevi, İstanbul: 2000, s.132

Bil ki Sad harfi doğruluk (*sıdk*), korunmuşluk (*savn*) ve sûret harflerinden bir harftir. Onda insanı hayrete düşüren sırlar vardır. (...)

Sad harfi çok şerefli, çok büyük bir harftir. Allah onu zikrederken, cevâmiu'l-kelîm, yani bütün kelimelerin ve sözlerin toplamı makamında yemin (*kasem*) etmiştir. Bu makam, şeref yüksekliği konusunda, yüceltme (*temcîd*) diliyle, Muhammedî müşâhede yeridir. Nitekim, Sâd Sûresi, bütün peygamberlerin *-hepsine selâm olsun!*- sıfatlarından, hepsi gizli olan âlemin sırlarından ve hayret verici acayip şeylerden ve âyetlerden söz etmektedir.¹⁶

- “Sâd”, Muhammedî sûret, şerefle anılan ve kemâlatın en tamamı olarak şöhret bulan tam kemâl ki, bu şerefli sûretle tam istîdattan kaynaklanan bütün hikmet ve hakikatleri kapsayan Kur’ânî akıldır.¹⁷
- İnsan, insanların kana kana içtikleri “Sad” denizinin eşsiz bir avıdır. Şu mürekkep heykel (beden) ise, insan için bir gemi konumundadır. İnsan denizi onunla cismâniyatı geçmektedir. Hayret ki hayret!.. Maddî âlemde gemi denizin üzerinde yüzerken, burada deniz gemiye binmiş bulunuyor. Kalbinin basîretini tasdik et, gözünün bebeğini iyi aç ve şu sembolü, şu gizli sırrı anla. Şöyle ki İbn Abbas: “*Sâd. Öğüt veren Kur’ân’a yemin ederim.*” (Sâd, 1) âyetini tefsir ederken, “Sad, Mekke’de bulunan bir denizdi ve Rahman’ın arşısı onun üzerindeydi. Çünkü o zaman ne arz vardı, ne semâ vardı, ne hava vardı ne de su” demektedir. Öyleyse Hz. Mûsâ’nın bulunduğu “Tur/Kutsal vadi” ve “mübârek bölge” olarak isimlendirilen deniz, Muhammedî ruhtur. O, taşkın bir deniz, övgüye değer bir bilgi kaynağıdır.¹⁸

16 İbn Arabî, *Harflerin İlmi*, Çev.Mahmut Kanık, Asa Kitabevi, İstanbul: 2000, s.146-148

17 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsir-i Kebir Têvilât*, Çev.Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.2, s.1034

18 Muhyiddin İbn Arabî, *Hikmette Son Nokta*, Çev.Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, s.84-85